

tatie de neiging heeft geschiedenis te construeren. En deze kritiek moet zo plaats vinden, dat God door het woord zijn macht over de geschiedenis bewijst, „indem er der Macht der Geschichte durch Befreiung zu seiner Gegenwart ein Ende setzt”³⁵. Slechts op die manier wordt recht gedaan aan de eschatologische spanning, welke de apocalyptiek ons inscherpt, zoals dat het geval is in Luthers leer van de twee rijken als grondstructuur van zijn theologie³⁶.

Fuchs is bijzonder fel in zijn uitlatingen. Hij verwijt aan Käsemann hegelianisme³⁷ en zegt dat bij hem de openbaring bestaat in stellige waarheden, in leerstellingen over God en zijn verhouding tot de mensen³⁸.

Ook als Käsemann in een artikel „Zum Thema der urchristlichen Apokalyptik”³⁹ op Ebeling en Fuchs reageert, worden de zaken ongekend scherp gesteld⁴⁰. De interpretatoren moeten maar eens van de historicus leren hoe vreemd de geschiedenis is en welk een eerbied men voor haar behoort te hebben. Het voert alleen maar tot kortsluiting te denken dat wat in het verleden gebeurd is valt onder de categorieën van het objectief

³⁵ idem, 240 v.

³⁶ idem, 241. In de leer van de twee rijken wordt de wet die de liefde vraagt, maar waar zonde, dood en duivel mee manipuleren, pas in het evangelie veilig gesteld. Intussen is er een spanningsverhouding tussen wet en evangelie, waarin het evangelie niet alleen tegenover zonde, dood en duivel staat, maar ook tegenover de wet. Construeert men vervolgens de verhouding tussen Historie en Geschichte analoog aan die tussen wet en evangelie, dan worden de historische problemen onbelangrijk, zodra het op „Theologie” (het evangelie!) aankomt.

³⁷ Fuchs, „Über die Aufgabe...”, 250. Hoe belangrijk de rol van de wijsbegeerte is, blijkt ook uit de opmerking van H. Conzelmann, „Randbemerkungen zur Lage im ‚Neuen Testament’”, *Evang. Theol.* 22 (1962) 225—233; 233 over Käsemanns art. „Gottesgerechtigkeit bei Paulus”, *Zeitschr. f. Theol. u Kirche* 58 (1961) 367—378: „Droht auch hier die Verwandlung der Theologie des Wortes in Heilso-ontologie?” Overigens vermoedde Conzelmann in dit art. van Käsemann terecht „eine Wiederholung der Polemik Schlatters gegen Luther”.

³⁸ Fuchs, „Über die Aufgabe...”, 254. Zie aldaar ook de vergelijking van Käsemann met D. F. Strauss en 257 de typering van Käsemanns ontwerp als „die Geschichte des Urchristentums offenbarungspositivistisch fassen”. Fuchs acht de apocalyptiek, waar Käsemann over spreekt, niet „die Mutter”, zoals Käsemann zei, „sondern der Feind aller an Jesus selbst orientierten Theologie”, a.a., 249.

³⁹ Zie aant. 16.

⁴⁰ Om een indruk te geven van de felheid der discussie volgt hier een specimen: „Erheitert hat es mich, dass ich ‚die Offenbarung zu jeweils untergehenden Offenbarungskonzeption’, etwa in der ‚Erwartung eines Wutanfalls des Weltenrichters’ machen und nur ‚masslose Traurigkeit’ übrigbehalten soll. Polemik in allen Ehren, zumal zwischen Freunden! Aber nur mit Knüppeln geht es doch nicht, auch wenn nicht immer ein Florett zur Verfügung steht. Einen Wutanfall kann ich mir wohl bei E. Fuchs, aber nicht beim Weltenrichter vorstellen...”, Käsemann, „Zum Thema...”, 265.